Česko

Frankfurtský knižní veletrh
Čestný host 2026

Ekologický dědeček

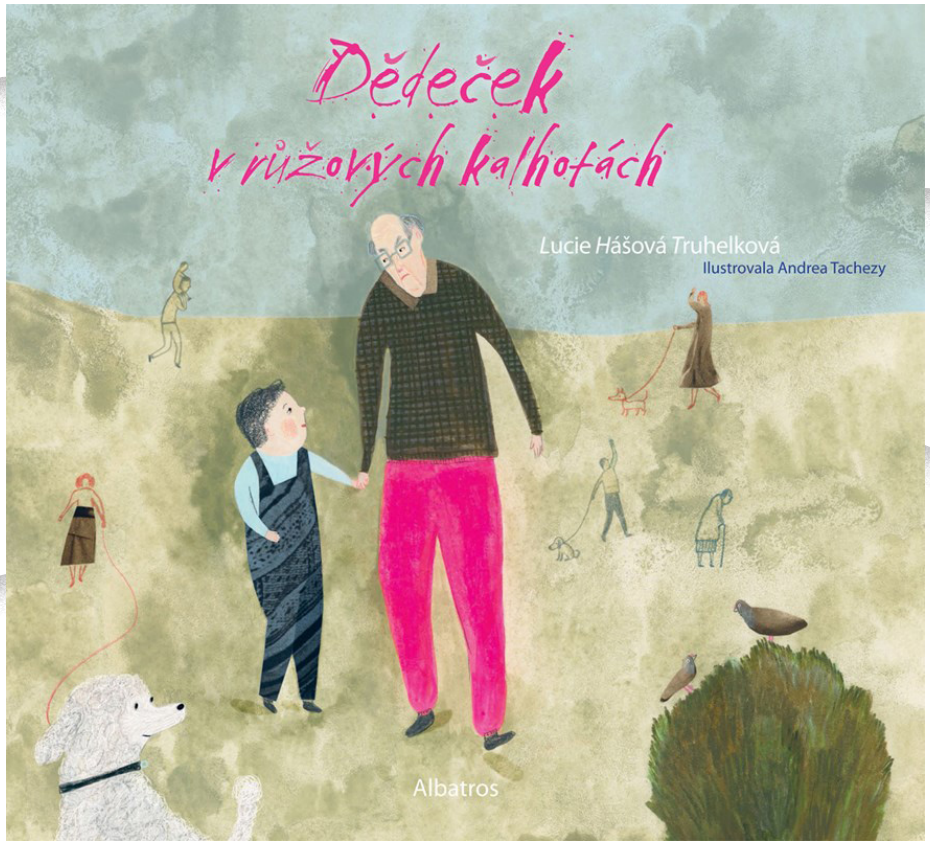

Metodický materiál pro práci
s knihou v mateřské škole

Tento materiál byl připraven v rámci projektu Czechia 2026 – čestné hostování ČR na Frankfurtském knižním veletrhu.
www.czechia2026.com
Metodické listy zpracoval Národní pedagogický institut České republiky.

Česko Frankfurtský knižní veletrh Čestný host 2026

FRANKFURTER BUCHMESSE

npi Národní pedagogický institut České republiky

Autorky
Andrea Mouchová a Hana Splavcová, NPI ČR

Redakce
Eva Čechová

Kniha
HÁŠOVÁ TRUHELKOVÁ, Lucie. *Dědeček v růžových kalhotách*. Praha: Albatros, 2021. ISBN 978-80-00-06376-8.

Anotace knihy
Dědeček z našeho vyprávění není jako ostatní prarodiče – nosí totiž růžové kalhoty! A vůbec se někdy chová legračně a lidé si o něm povídají, že je podivín. Někteří si dokonce myslí, že je zlý. Jak ale jeho vnouček roste, pomalu začíná chápat, proč dědeček provádí tolik divných věcí a nechce se vzdát těch směšných kalhot. V příběhu s přesahem děti zjistí, že nenápadné hrdinství může být působivější než tisíce velkých gest.

Anotace tematického celku
Prostřednictvím příběhu se děti seznámí s ekologickým chováním a spotřebitelskými návyky hlavní postavy.

Doporučujeme číst knihu na pokračování, práci s knihou rozdělit do dvou či více bloků. Při dodržení navržené realizace a využití shodných vzdělávacích strategií směřují vzdělávací činnosti k rozvoji a naplňování očekávaných výsledků učení uvedených klíčových kompetencí, čtenářské a matematické gramotnosti podle RVP PV (2025). Reflexe jednotlivých činností směřuje k rozvoji dovednosti sebehodnocení i vrstevnickému hodnocení.

Klíčová slova
příběh o dědečkovi a vnukovi, ekologické jednání, udržitelnost, čtenářské strategie, práce s knihou v mateřské škole

Cílová skupina/věková kategorie
4–6 let

Název činnosti: seznámení s dědečkem

Cíle
Dítě soustředěně naslouchá předčítanému textu, využívá některé čtenářské strategie (předvídání, vyhledávání informací z obrázku, diskuze, sdílení). Dítě komunikuje s ostatními.

Pomůcky
kniha, lano či stuha

Časová dotace
30–40 minut

Vzdělávací oblast
Dítě a jeho psychika

Klíčové kompetence
k učení: Záměrně se soustředí na činnost a udrží pozornost. (KKU-000-000-PV1-002), Projevuje přirozený zájem o učení a svět, který ho obklopuje. (KKU-000-000-PV1-003)
komunikační: Vyjadřuje se různými způsoby. (KKK-000-000-PV1-001), Prezentuje své zkušenosti, zájmy, výsledky své práce či práce skupiny. (KKK-000-000-PV1-002)
osobnostní a sociální: Vyjadřuje svůj názor. (KOS-000-000-PV1-005), Chová se empaticky a projevuje ohleduplnost k druhým. (KOS-000-000-PV1-006)
k podnikavosti a pracovní: Domlouvá se a spolupracuje s ostatními. (KPP-000-000-PV1-007), Spolupodílí se na společných rozhodnutích. (KPP-000-000-PV1-008)
k řešení problémů: Řeší jednoduché problémové situace na základě předchozí zkušenosti. (KRP-000-000-PV1-002), Tvořivě pracuje s informacemi. (KRP-000-000-PV1-006) Čerpá informace z různých autentických, tištěných a digitálních zdrojů. (KRP-000-000-PV1-007).

Základní gramotnosti
čtenářská: Rozumí předčítanému textu, vyprávění a soustředěně sleduje děj. (DJP-PDO-000-PV1-002), Analyzuje děj, hodnotí ho, vyjadřuje se k jednání postav. (DJP-PDO-000-PV1-003), Reflektuje čtenářský zážitek a sdílí ho s ostatními. (DJP-PDO-000-PV1-006)
matematická: Pracuje s jednou i s více podmínkami v zadání. (DJP-MOP-000-PV1-006), Vyhledá společné znaky, shodu, podobu, rozdíly objektů, osob a jevů a odhalí vzájemné souvislosti mezi nimi. (DJP-MOP-000-PV1-002)

Popis realizace činnosti
Prohlédneme si s dětmi titulní ilustraci a předsádku knihy.

Pokládáme dětem otázky – Jak by se kniha mohla jmenovat? O čem by mohl vyprávět příběh v této knize?
(předvídání, vyvozování informací z obrázku)

Přečteme si název knihy (můžeme název porovnat s odhady dětí – není ale důležité, jestli někdo název uhodl nebo se k němu přiblížil, oceňujeme všechny smysluplné nápady).

Společně s dětmi si prohlédneme první stranu knihy a přečteme dětem, co je zde uvedeno: Tátovi. Proč to v knize je? Co to znamená, pokud je na začátku knihy uvedeno nějaké věnování?
(diskuse, sdílení zkušeností dětí)

Čteme příběh, prohlížíme společně s dětmi ilustrace, odpovídáme si na otázky.

Žil jednou jeden starý pán. Často se mračil, neměl moc rád lidi a lidé neměli nijak zvlášť rádi jeho.

Jak na vás pán z obrázku působí? Znáte někoho takového, kdo se často mračí? Co byste řekli o dalších lidech z obrázku? Jaký z nich máte pocit?
(sdílení pocitů, hledání souvislostí já x text)

Pokračujeme ve čtení.
Své ženě k narozeninám nikdy nekoupil růže. I když věděl, že kvůli tomu bude smutná. Nikomu nedovolil vypustit vodu z vany. Vždycky z ní nabral dva velké kbelíky. Ty pak postavil vedle záchodu a používal je ke splachování. Jeho žena se kvůli tomu styděla zvát si domů návštěvy. Nikdy nevyhodil odpadky i s igelitovým pytlem. Jen je z něj vysypal a pytel vrátil zpět do koše. I když věděl, že pytel už je celý opatlaný a jeho žena se ho štítí. Vždycky, když se ho žena ptala, co si dá k večeři, věděla, co jí odpoví. „Sním to, co je potřeba sníst." A když někdy přišel na to, že vyhodila prošlý jogurt, zlobil se. Když ho jeho žena poprosila, aby odnesl do kontejneru vytříděné staré oblečení, neudělal to. Místo toho ho odnesl do garáže, a ještě jednou ho přebral. Jednou objevil manželčiny staré růžové kalhoty, které už vyšly z módy, a vzal si je. Chodil v nich pro chleba i pro noviny. Lidé se mu kvůli těm kalhotám smáli. A jeho žena se mohla studem propadnout.

Proč asi všechny ty věci dělal? Proč se mu lidé smáli? Co si o jeho chování a jednání myslíte? Co se vám na dědečkovi líbí a co se vám zdá nepříjemné?
(diskuse ve dvojicích či malých skupinách, sdílení názorů)

Co si o dědečkovi myslíte? Chtěli byste takového dědu? Souhlasíte s jeho chováním?
(názorová osa)
Ano, je mi sympatický, souhlasím s jeho chováním. x Ne, je zlý, je to podivín, nelíbí se mi, jak se chová.

(Vysvětlíme dětem princip vyjádření na názorové ose. Můžeme využít např. lano, pásku, dlouhý šál či lištu mezi koberci. Děti si stoupnou na osu podle svého mínění o dědečkovi. Postavením na jednom konci dítě vyjadřuje absolutní souhlas s chováním a jednáním dědečka, sympatie k němu, a na druhém konci vyjadřuje antipatii a nesouhlas s dědečkovým chováním a jednáním. Dítě si může stoupnout kamkoli na osu podle svého mínění.
Doporučujeme názorovou osu vyfotit – zdokumentujeme tak postoj dětí v této části příběhu.

V závěru příběhu se pak děti opět postaví na názorovou osu a fotografie nám pomůže připomenout si jejich první vyjádření a reflektovat možnou změnu postoje. Po reflexi fotografii smažeme – slouží nám pouze pro potřeby této činnosti, fotografii nikde nezveřejňujeme, nesdílíme.)

Pokračujeme ve čtení.
Jednoho dne ráno, zrovna když se pán v růžových kalhotách vrátil s čerstvým pečivem z nákupu, mu zazvonil telefon. Zvedl ho, chvíli poslouchal a pak se rozplakal. Právě se mu narodil vnuk. Maličký chlapeček. Od toho dne začali lidé vídat pána v růžových kalhotách na ulici s kočárkem. Každý den, jakmile odbilo poledne, vyrážel s chlapečkem na procházku. Každý den. I když pršelo, mrzlo, sněžilo nebo řádila vichřice. Dědeček v růžových kalhotách opatrně tlačil kočárek, usmíval se do něj a celou dobu si s chlapečkem povídal. Když chlapeček povyrostl a už se do kočárku nevešel, vodil ho dědeček na procházku za ruku. Starý pán v růžových kalhotách pomalu kráčel po pěšině, chlapeček se ho držel a ťapal. Pořád si povídali.

Proč se dědeček rozplakal? Proč si asi děda povídal s malým miminkem, které mu nemůže rozumět ani odpovídat? S kým si vy rádi a často povídáte?
(vyvozování informací, sdílení zkušeností, diskuse)

Jak by příběh mohl pokračovat?
Děti ve dvojicích či malých skupinách sdílejí nápady o pokračování příběhu. Pokud má někdo zájem, může svůj odhad zveřejnit.
(předvídání)

Pokračujeme ve čtení.
Jednou, když byl chlapeček zas o něco větší, se na pána při procházce zadíval a zeptal se: „Dědo? Proč jsi na mě hodnej a na ostatní tak zlej?“ Pán se zarazil. A chlapeček pokračoval: „Proč nekupuješ babičce růže? Proč musí splachovat vodou z kbelíku? A proč jí nedovolíš vyhodit tyhle staré kalhoty?“

Teď zaznělo od chlapečka hodně otázek, nad kterými můžeme přemýšlet.

Reflexe
Jak se vám komunikovalo ve skupinách? **(hodnocení činnosti ve skupině)**
Bylo pro vás snadné nebo obtížné se rozhodnout, kam se na názorové ose postavíte? Proč? **(sdílení myšlenek)**
Dařilo se vám vymyslet možné pokračování příběhu? Označili byste některý nápad na pokračování za velmi zajímavý? **(sebehodnocení, vrstevnické hodnocení)**

Název činnosti: dědečkovo ekologické chování

Cíle
Dítě využívá některé čtenářské strategie (předvídání, vyhledávání informací z obrázku, diskuze, sdílení, hledání souvislostí text x já). Dítě komunikuje a spolupracuje ostatními. Dítě rozpozná a pojmenuje činnosti vedoucí k ochraně životního prostředí.

Pomůcky
nakopírované ilustrace z knihy (příloha)

Časová dotace
30–40 minut

Vzdělávací oblast
Dítě a jeho psychika, Dítě a svět

Klíčové kompetence
komunikační: Prezentuje své zkušenosti, zájmy, výsledky své práce či práce skupiny. (KKK-000-000-PV1-002)
osobnostní a sociální: Vyjadřuje svůj názor. (KOS-000-000-PV1-005), Chová se empaticky a projevuje ohleduplnost k druhým. (KOS-000-000-PV1-006)
k občanství a udržitelnosti: Vyjadřuje pozitivní vztah k živé přírodě ve svém okolí. (KOB-000-000-PV1-001), Chová se v souladu s myšlenkami, které směřují k udržitelnému rozvoji. (KOB-000-000-PV1-002)
k podnikavosti a pracovní: Domlouvá se a spolupracuje s ostatními. (KPP-000-000-PV1-007), Spolupodílí se na společných rozhodnutích. (KPP-000-000-PV1-008)
k řešení problémů: Tvořivě pracuje s informacemi. (KRP-000-000-PV1-006).

Základní gramotnosti
Čtenářská: Rozumí předčítanému textu, vyprávění a soustředěně sleduje děj. (DJP-PDO-000-PV1-002), Analyzuje děj, hodnotí ho, vyjadřuje se k jednání postav. (DJP-PDO-000-PV1-003), Reflektuje čtenářský zážitek a sdílí ho s ostatními. (DJP-PDO-000-PV1-006)
Matematická: Pracuje s jednou i s více podmínkami v zadání. (DJP-MOP-000-PV1-006), Vyhledá společné znaky, shodu, podobu, rozdíly objektů, osob a jevů a odhalí vzájemné souvislosti mezi nimi. (DJP-MOP-000-PV1-002)

Popis realizace činnosti
Připomeneme si chlapečkovy otázky:

„Proč nekupuješ babičce růže? Proč musí splachovat vodou z kbelíku? A proč jí nedovolíš vyhodit tyhle staré kalhoty?“ A také proč dáváš opatlaný pytel zpátky do koše a proč nikdy nevyhodíš prošlý jogurt?

Děti se rozdělí do pěti skupin. Nabídneme jim ilustrace, které se vážou k dědečkovým odpovědím. Děti ve skupinách diskutují nad obrázky, formulují společné myšlenky – Jak asi dědeček odpověděl? V každé skupině si zvolí mluvčího, který prezentuje společné závěry**. (diskuse, vyvozování informací z obrázku, prezentace)**

Pokračujeme ve čtení:
Pán dlouho mlčel. „To máš tak," odpověděl nakonec. „Ty květiny sem do obchodu vozí přes půl planety. To škodí ovzduší. A tam, kde se pěstují, je postřikují speciálními látkami, aby byly krásné a lidem se líbily. Jenže ti, co tam žijí, jsou z těch postřiků nemocní."
„Ta voda, která u nás doma teče, když zmáčkneš splachování, je pitná. Ale na světě je spousta lidí, kteří nemají takovou vodu ani na to, aby se jí mohli napít. Když na ně pomyslím, nedokážu ji spláchnout do kanálu. Proto tam místo ní liju vodu, kterou jsme už nějak použili."
„Ty pytle, do kterých dáváme odpadky, jsou z igelitu. Když je vyhodíš do přírody, zůstanou tam. Vzpomínám si, jak jsem šel jednou kolem obrovské skládky. Roztrhané kusy těch pytlů se nad ní vznášely jako duchové. A vítr je rozfoukával do lesů a polí okolo. Než se rozloží a zmizí, uplyne spousta let."
„Přál bych si, aby všichni lidé na světě měli plnou lednici jídla. Jenže zatímco někdo má tolik jogurtů, sýrů a masa, že to ani nestíhá sníst, na druhé straně planety někomu jinému kručí hlady v břiše. Nedokážu vyhodit do koše dva dny prošlý jogurt, když někde jsou lidé, kteří by za něj dali vše, co mají."
„No, a tyhle kalhoty nosím, protože je kdysi ušil možná zrovna takový malý kluk, jako jsi ty. Pracoval v továrně, aby jeho rodina měla co jíst. Kdybych je vyhodil, babička by mi koupila další. Ale já nechci další takové kalhoty."

Vrátíme se k prezentaci jednotlivých skupin a společně porovnáváme odpovědi dětí s textem (kritériem úspěchu není, že se některá skupina přesně „trefila" do dědečkovy odpovědi, ale že se děti zapojily do diskuze, byly schopné se domluvit na jedné myšlence a tu prezentovat).

Pokračujeme ve čtení:
Chlapeček se zamyslel. „Aha. Tomu rozumím, dědo. Ale já bych to asi nedokázal. Vadilo by mi, že by si o mně ostatní mohli myslet, že jsem zlý a směšný." Starý pán v růžových kalhotách se na něj dlouze zadíval: „Nezáleží na tom, co si o tobě myslí cizí lidé. Důležité je jen to, co si myslí ten, kvůli komu to všechno děláš. Tvůj vnuk."

Jeho vnuk řekl, že by mu vadilo, co by si o něm mohli myslet ostatní lidé – že je zlý a směšný… Měli jste také někdy pocit, že jste směšní nebo zlí? V jaké to bylo situaci? Jak jste se cítili?
(propojování přečteného s vlastním životem)

Teď už známe dědečka lépe. Vrátíme se k názorové ose. Na které místo byste si stoupli nyní?
Děti si opět stoupnou na osu podle svého mínění o dědečkovi. Postavením na jednom konci dítě vyjadřuje absolutní souhlas s chováním a jednáním dědečka, sympatie k němu, a na druhém konci vyjadřuje antipatii a nesouhlas s dědečkovým chováním a jednáním.
(názorová osa)

Reflexe
Pokud jste si stoupli do jiné části názorové osy, proč?
Pokud jste zůstali stát ve stejném místě názorové osy, proč? **(zdůvodňování názorů)**
(Mluvíme s dětmi o tom, že mohu měnit názor, pokud se dozvím další informace, pokud zazní nějaké jiné argumenty.)

Jak se vám diskutovalo ve skupině? Shodli jste se snadno na odpovědi nebo jste s tím měli potíže? Ocenili byste někoho za jeho nápad? **(hodnocení spolupráce, vrstevnické hodnocení)**

Proč si myslíte, že autorka příběh napsala? **(odhadování autorského záměru)**

Teď, když znáte celý příběh, dali byste knize jiný název? Jaký a proč? **(zdůvodňování odpovědi)**

Co vás v příběhu zaujalo? Považujete některé myšlenky či nápady z příběhu za užitečné? Co vás z příběhu nebo z našich činností překvapilo? **(sdílení myšlenek, pocitů, názorů)**

Přispíváte již nějakým způsobem k ochraně životního prostředí? Uvažujete o tom, že byste začali ve svém životě uplatňovat i jiné návyky než dosud? **(sdílení myšlenek, pocitů, názorů)**

Příloha: ilustrace z knihy pro 5 skupin (čtvrtý a pátý obrázek patří do jedné skupiny)

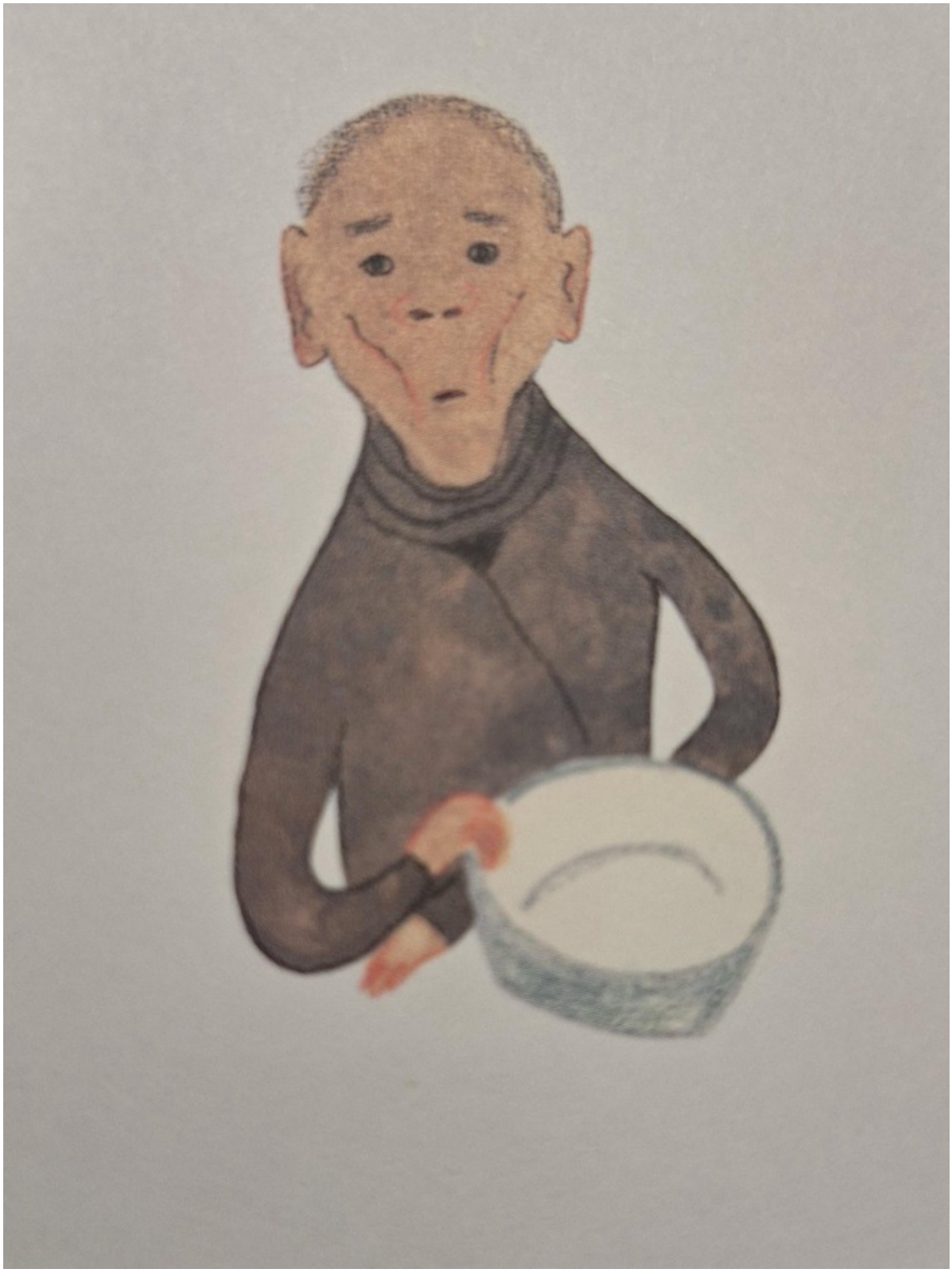

Zdroje: Kontinuum rozvoje základních gramotností
Dostupné zde: https://www.npi.cz/images/ppv/kontinuum_rozvoje_zakladnich_gramotnosti.pdf